

Slutbetänkandet SOU 2018:71

En andra chans och en annan chans – ett komvux i tiden

YTTRANDE

Skaraborgs kommunalförbund

2018-12-12

Dnr U2018/03652/GV

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

Sammanfattning

Vi kommer att yttra oss i valda delar av slutbetänkandet och följer dess disposition.

Synpunkter och ställningstaganden

4.1 Komvux i Skaraborg arbetar redan idag utefter förslagets förtydligande t ex genom olika riktade statsbidrag. Vi delar därmed utredningens förtydligande av uppdraget inom kompetensförsörjning för vuxenutbildningen.

Vi styrker starkt vikten av att förslaget antas.

4.2 Komvux i Skaraborg ser problematiken som beskrivs.

Vi styrker vikten av att förslaget antas.

4.3 Förutom det som beskrivs i underlaget till förslaget vill vi lägga till några ytterligare faktorer. Behovet av stöd gäller inte enbart målgruppen för dagens särvox. En ökande andel av elevgruppen i stort i dagens Komvux har de beskrivna funktionsnedsättningarna etc. I och med rätten till gymnasieutbildning, utbildningsplikt, yrkesvux med språkstöd samt Komvux kompensatoriska uppdrag kommer troligen behovet av stöd öka, det gäller inte enbart specialpedagogiskt stöd. Vi tänker främst på stöd som studiehandedare på modersmål, kurator samt studie- och yrkesvägledare med specialkompetenser utifrån elevgruppen. Det är av yttersta vikt att skrivningen i förslaget poängterar att det blir ett likvärdigt stöd i alla kommuner. Stödet behöver även förtydligas när det gäller ansvaret, t ex i samband med entreprenad.

Med ovanstående tillägg styrker vi starkt att förslaget antas.

4.3.1 Vi tycker att det behövs en tydligare instruktion vid statistikinsamling från SCB. Det händer att vi inte känner igen presentationen i kommunbladet. I detta sammanhang vill vi även lyfta nödvändigheten av en samlad betygsdatabas för hela riket när det gäller Komvux. Med hänvisning till att man i regel inte får läsa om kurser där man redan har ett godkänt betyg händer det att en sökande inte skickar med alla betyg i ansökan. Även i urvalet som nu

baseras på kortast utbildning upptäcks sådant beteende ibland. En annan företeelse är förfalskade betygskopior. En samlad betygssdatabas skulle underlätta för Komvux att upptäcka felaktigheter och olagligheter.

Med ovanstående tillägg styrker vi starkt att förslaget antas.

5.13.2

Vi ser positivt på ändringen från minst utbildning till den som är i störst behov av utbildning. Det öppnar upp för en bredare rekrytering där utgångspunkten inte blir den sökandes bakgrund utan istället den sökandes nuvarande situation och framåt.

5.13.3

Vi ser positivt på ändringen från kort utbildning till den som är i störst behov av utbildningen. Vi känner väl igen det som beskrivs vad gäller att vissa kategorier av sökande nekas utbildning trots att de är i behov av utbildning för att behålla eller utveckla pågående yrkesverksamhet eller behöver den för ett planerat yrkesval. Dagens urvalsregler fokuserar mer på den sökandes bakgrund än till anledningen till varför den behöver en viss utbildning. Detta får nu möjlighet att förändras! Och de återvändsgränder som skapats i och med dagens urvalsregler öppnar nu upp mot en bredare rekryteringsgrund. Det är också bra att det inte finns någon inbördes rangordning av de prioriteringspunkter som lyfts fram gällande den sökandes behov av utbildning för att etablera sig på arbetsmarknaden, pågående yrkesverksamhet eller planerat yrkesval.

Den nationella modellen som beskrivs och med vilken behovsanalysen på Komvux skulle kunna genomföras är högt prioriterad. Utan det stödmaterial som omnämns ser vi det som svårt att kunna göra dessa bedömningar likvärdigt.

För att den sökandes behov av utbildning ska framgå ser vi ett behov av stödmaterial från skolverket med konkreta frågor riktat till den sökande för att få fram relevant information. Vi kan annars se en risk att det kommer att göras olika runt om i landet där till exempel personliga brev kan ha en avgörande betydelse.

En följdfråga uppstår gällande hur utbildningsplikten via Arbetsförmedlingen kommer att påverkas. Detta berörs under 5.13.7 vilket exemplifieras av följande citat:

Det är alltså i princip bara i de fall en individ anvisas till regional yrkesvux eller till en yrkesutbildning inom komvux som urvalsreglerna kan komma att behöva samspela med anvisningen från Arbetsförmedlingen. [...] Likaså kan den kartläggning av individen som Arbetsförmedlingen gjort tas in som en del av bedömningsunderlaget vid ett eventuellt urval. (s. 183)

Vi ställer oss här frågandet till hur vi får tillgång till Arbetsförmedlingens kartläggning av den sökande. Vår erfarenhet är att Arbetsförmedlingens sekretess inte möjliggör detta. Samverkan

med Arbetsförmedlingen ser väldigt olika ut från kommun till kommun vilken kan få konsekvenser för individen. Det är oerhört viktigt för alla parter att undvika ”dubbelarbete” med kartläggning mm kring sökande.

5.13.4

Vi styrker vikten av att förslaget antas.

5.13.5

Vi styrker vikten av att förslaget antas.

6.2.7

Många lärare är i grunden positiva till en förenklad betygsskala. Bra med ytterligare betygssteg över godkänd nivå för att utveckla och fördjupa kunskaper.

Dock finns en del att nogsamt beakta:

Hur ska vi säkerställa att eleverna får med sig tillräckliga kunskaper från grundläggande kurser så de klarar kurserna på en gymnasial nivå? Viktigt att ämnes- och kursplanerna skrivs på ett sådant sätt att betygsstegen blir väldigt tydliga i beskrivningen av vilka kunskaper eleven ska nå för respektive betyg. Det finns en risk att kunskapskraven sänks när betygsskalan blir IG, G och VG. Viktigt att eleverna får möjlighet att nå fördjupade kunskaper även i grundläggande kurser för att vara väl förberedda för gymnasiala kurser.

Vi har flera lärare och många elever som undervisar respektive läser på både grundläggande och gymnasial nivå. Att ha två betygssystem samtidigt i t ex en språkförstärkt yrkesutbildning kan bli förvirrande för elever. Vi är inte övertygade att förslaget innebär minskad administrativ arbetsbörda för lärarna, åtminstone inte för de som undervisar på fler nivåer. Tvärtom kan den öka. Så resonemanget under 6.2.12 om ökad genomströmning som bygger på premissen att det administrativa arbetet minskar för lärarna genom en förenklad betygsskala tycker vi inte håller fullt ut.

Vi ser ett behov av att det tas fram nya ämnes- och kursplaner med fokus på Komvux och att Nationella prov för Komvux behövs. I takt med sådana förändringar kommer också behovet av läromedel anpassade för vuxna att bli tydligare.

7.2.3

Vi ser positivt på förslaget gällande ett komvuxarbete som ersätter gymnasiearbetet. Vår erfarenhet är att gymnasiearbetet kopplat till högskoleförberedande examen inte har varit något större bekymmer. Det nya förslaget om att komvuxarbetet ska vara kopplat till ett

studieområde istället för program öppnar dock upp till viss del och gör det mer flexibelt än tidigare.

Däremot har det varit betydligt svårare att lösa ett gymnasiearbete kopplat till en yrkesexamen för yrkes elever som vill byta bana. Vi styrker förslaget att elever inte behöver genomföra ett gymnasiearbete inom ett yrke de inte har för avsikt att praktisera och att det då utgår en ”yrkesexamen med högskoleinriktning”.

Utredningen föreslår att det ska gå att ersätta ett gymnasiearbete med ett komvuxarbete om det finns särskilda skäl. Här tycker vi att det behövs ett förtydligande kring vad det är det för särskilda skäl som avses.

7.8

Vi har en hel del frågetecken kring hur förslaget om en förenklad högskoleförberedande examen kan lösa beskrivna problem för individer med utländsk påbörjad utbildning. Vår erfarenhet är att individer som har en ofullständig gymnasieutbildning från sitt hemland inte kan komplettera den på ett enkelt sätt, varken i nuvarande system eller i det föreslagna.

Vi skulle vilja ha ett förtydligande kring på vilket sätt individer med påbörjad gymnasieutbildning från sitt hemland ska kunna tillgodoräkna sig mer av sina tidigare studier i det nya förslaget.

7.8.3

Vi ser mycket positivt till att endast gymnasieexamen får utfärdas efter 2020

Vi vill dock påpeka att det planeringsverktyg som omnämns under 7.8.3 och vilket finns på Skolverkets sida i nuläget inte fungerar tillförlitligt, vilket är en förutsättning för studie- och yrkesvägledare att kunna planera individens studier.

7.9

Vi förstår och ställer oss positiva till utredningens förslag om en mer flexibel högskoleförberedande examen från Komvux.

7.12.1

Vi förstår och ställer oss positiva till utredningens argument för att fortsatt inte inkludera kursen Idrott och hälsa 1 i en gymnasieexamen från Komvux.

7.12.2

Vi förstår utredningens argument och ställer oss positiva till att behålla kravet på naturkunskap för samtliga gymnasieexamina från Komvux.

Utredningens förslag leder till ökad likabehandling, förslaget leder inte till fullständig likabehandling. Vi anser förslaget, ur elevens likvärdighetsperspektiv, ska skärpas till att det blir fullständig likabehandling vad gäller tillstånd och tillsyn.

Att fastställa betyg är en myndighetsutövning som vi anser ska kvalitetssäkras. Eleven ska kunna använda sitt betyg och lita på att bedömningen har skett på ett rättsäkert sätt.

9.2.1

Det finns många fördelar med att sammanföra skolformerna. Vi vill dock framhålla att vi ser en risk att resurser som tidigare varit ”vikta” för skolformen försvinner i ”mängden”.

Det är viktigt att det tydliggörs att de som är i behov av särskild utbildning inte får missgynnas. Risk för små kommuner att möjligheten till stöd för målgruppen försvinner.

Vi ser fördelar med att eleverna kan kombinera studier med specialpedagogiskt stöd i flera skolformer.

Med ovanstående notering tillstyrker vi förslaget.

9.2.7

Att rektor kan avgöra vilka som får läsa Särskild utbildning och att ingen diagnos krävs ger fler elever som är i behov av att studera på ett annat sätt än i övriga Vux får ökade möjligheter att studera men också att tillgodogöra sig studierna. Viktigt dock att Särskild utbildning inte ses som en särskild anpassning.

Vi tillstyrker vikten av att förslaget antas.

9.2.8

Vi instämmer med utredningsförslaget att benämningen Kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning är bra.

Vi tillstyrker förslaget.

9.2.9

Bra, att det inte har varit så tidigare har säkert sin grund i att betyget inte har rättsverkan som behörighets- och urvalsinstrument för vidare utbildning

Vi tillstyrker förslaget.

9.3.3

Ett stödmaterial att använda i detta arbete är efterlängtat.

Vi tillstyrker starkt förslaget.

9.4.4

Vi tycker att förslaget till framtagande av nationella yrkespaket inom särskild utbildning på gymnasial nivå är mycket bra. Det säkerställer att elevens yrkeskunskaper inte enbart blir lokalt efterfrågade.

Vi tillstyrker vikten av förslaget.

9.5.9

Vi tycker att det är ett bra förslag att komvuxbevis ersätter dagens gymnasiesärskolebevis. Vi tillstyrker vikten av förslaget.

9.6.2

Vi tillstyrker vikten av förslaget.

9.7.2

Formella förkunskaper är ett problem, utredningens förslag och bedömningar för att påverka faktorerna är bra.

Vi tillstyrker vikten av förslaget.

10.13.2

Med tanke på den elevvolym som läser på vuxenutbildningen i Sverige är det nödvändigt med lärarutbildningar som profileras mot vuxenutbildning.

Vi tillstyrker vikten av bedömningen och förslaget.

10.13.3

Skolverket gör inga riktade insatser när det gäller kompetensutveckling till Komvux trots att denna skolform har fler elever än gymnasiet, anmärkningsvärt!

Kompetensutveckling för lärare inom Komvux är nödvändigt, i all synnerhet som vi i nutid har en annan kategori vuxenstuderande än för 10-15 år sedan. Rektor skall här ha ett tydligt uppdrag att initiera och möjliggöra kompetensutveckling som skall vara professionell och baserad på vetenskaplig forskning.

Med ovanstående kommentarer tillstyrker vi starkt att förslaget antas

10.13.4

Vi tycker att förslaget är väldigt bra, vi hoppas även att det medför att forskning kring särskild utbildning kommer att bedrivas.

10.13.5

Ett mycket bra förslag som vi starkt tillstyrker.

11.11.2

Vi delar utredningens förslag att man behöver definiera vad som menas med samverkan. Idag kan det vara att man söker statsbidrag ihop och delar upp bidraget utan att för den skull samverka om utbud, dimensionering eller tillgång till utbildning för kommunernas invånare. Denna samverkan bidrar på ett högst osäkert sätt till en bättre matchning eller ökad tillgång till utbildningsplatser utifrån ett regionalt perspektiv. Till skillnad mot en formaliserad samverkan där man tar sambeslut utifrån att regionalt yrkesvux är en fråga om tillväxt både för samverkande kommuner och dess invånare.

Vi tillstyrker förslaget.

12.6

Det måste gå att utfärda en gymnasieexamen från riksrekryterande yrkesutbildning om det genomförs.

Jmfr med svårigheten att utfärda gymnasieexamen för de som kommer från specialutformade gymnasieutbildningar till Komvux idag och vill komplettera en inte fullständig utbildning på gymnasiet.

Vi delar bedömningen att förutsättningarna behöver utredas.